

Ανθούλα Δανιήλ: Μάκης Τσίτας- Ράνια

Μπουμπουρή: Η παράδοσή μας – 1 Παροιμίες.

Εικονογράφηση: Αντριάνα Ρούσου. Εκδ. Ψυχογιός, 2022

Ανθούλα Δανιήλ - 19 Νοεμβρίου 2022

Δύο συγγραφείς, καθ' ύλην αρμοδιότατοι στον χώρο του βιβλίου γενικώς, και του παιδικού ειδικώς, με πάμπολλες εκδόσεις στο ενεργητικό τους, ο Μάκης Τσίτας -δημιουργός, διευθυντής και ιδύνων νους του περιοδικού *Διάστιχο*, δημοσιογράφος, βραβευμένος μυθιστοριογράφος, συγγραφέας θεατρικών έργων και παιδικών βιβλίων- και η συνεργάτις του Ράνια Μπουμπουρή – δημοσιογράφος, συγγραφέας, μεταφράστρια και καθηγήτρια μετάφρασης παιδικών βιβλίων, ανέλαβαν από κοινού κάτι πολύ σημαντικό που έρχεται φορτωμένο με την ιστορία του και τη σοφία του, θυμίζει αξίες αθάνατες, ανανεώνει ό,τι αντιστέκεται στη φθορά του χρόνου και μας διδάσκει πως όσο κι αν άλλαξαν οι καιροί και έγιναν μοντέρνοι, το κλασικό στέκει πάντα ορθό, σε πείσμα των καιρών και των μοντερνισμών, μπολιάζοντας το νέο. Πρόκειται για το βιβλίο τους *Η παράδοσή μας Παροιμίες*

Με πιο απλά λόγια, είναι γνωστό από πάντα ότι η λαϊκή σοφία διέσωζε σε συνοπτική διατύπωση αλήθειες γενικού κύρους που τις είπαμε «παροιμίες». Γι' αυτές τις αιώνιες αλήθειες, τις παροιμίες, οι συγγραφείς μιλούν στο εισαγωγικό τους σημείωμα. Απευθύνονται ευθέως στα παιδιά και γιατί όχι και στους δασκάλους και στους γονείς και σε κάθε ένα από μας που ξαναγίνεται παιδί με το όμορφο βιβλίο στο χέρι. Γιατί μπορεί το βιβλίο να είναι μοντέρνο αλλά με μια βαθιά βουτιά στην παράδοση θα αναζητήσει το παλιό και τη σοφία του. Μεθόδους διδασκαλίας, όταν δεν υπήρχαν ούτε βιβλία ούτε υπολογιστές και ίντερνετ, όταν οι άνθρωποι δηλαδή ζούσαν ακόμα στην αγροτική κοινωνία, ασχολούνταν με τη γη, τη θάλασσα και τα ζωντανά τους, κοιτούσαν τα άστρα στον ουρανό και η όποια γνώση τους προερχόταν από τα λόγια των σοφών γερόντων που την μετέφεραν στα παιδιά, ενώ η μητέρα Φύση τους παρείχε άφθονα τα παραδείγματα και η καθημερινή ζωή την εμπειρία.

Καλούν, λοιπόν, οι συγγραφείς τα παιδιά να κάτσουν στο γραφείο τους, να ανοίξουν το βιβλίο και να παίξουν μαθαίνοντας, επιλέγοντας και αξιολογώντας ό,τι διαβάζουν και βλέπουν. Βάζοντας το μυαλούδάκι τους δηλαδή, να εργαστεί χωρίς να πλήξει και να βαρεθεί, αλλά να νιώσει τη χαρά της δημιουργία. Με άλλα λόγια δηλαδή, κάθε παιδί να μάθει ποιο είναι το σωστό, τι πρέπει να κάνει για τον εαυτό του και το περιβάλλον του, πώς να πορεύεται στη ζωή του, πώς να συνεργάζεται μέσα σε μια κοινωνία, μικρή ή μεγάλη δεν έχει σημασία...

Στην αρχή του βιβλίου έχουμε τις παροιμίες και τις φράσεις με το προσδιοριστικό τους εικονίδιο, μετά έχουμε το εισαγωγικό ενημερωτικό σημείωμα κι έπειτα –στην πράξη πα- την κάθε μία παροιμία καλά επιλεγμένη για τους μικρούς αναγνώστες από τους συγγραφείς, και την ζωγραφιά της, που σε όλες τις περιπτώσεις είναι μια συμπλήρωση, μια εικαστική αποτύπωση του λόγου, μια εικόνα που μαγεύει το μάτι, που προσφέρει την άγνωστη εμπειρία, έτοιμη για να απορροφηθεί από το μικρό παιδί. Να σημειώσουμε πως τα χρώματα της μιας σελίδας διαφέρουν από τα χρώματα της άλλης έτσι ώστε ο νους να ξαφνιαστεί και από τον λόγο και από την εικόνα, να χαίρεται και απολαμβάνει το τελικό αποτέλεσμα. Ο λόγος που είναι και η ουσία του βιβλίου οφείλεται στους Τσίτα και Μπουμπουρή το δε εικαστικό οφείλεται στην ταλαντούχα Ανδριάννα Ρούσου.

Και ένα παράδειγμα από την καρδιά του βιβλίου. Η παροιμία «Βασιλικός κι αν μαραθεί, την ευωδιά την έχει» σημαίνει πως «Η αξία και τα προτερήματα ενός ανθρώπου δε χάνονται»... Σ' αυτή τη σοφή παροιμία ο κόμπος είναι το ρήμα «μαραθεί» που μπορεί να μας βάλει σε σκέψεις. Έρχεται όμως η ζωγραφιά με μια καλή γιαγιά που γέρασε, αλλά τα λόγια της ευωδιάζουν από τη σοφία της ηλικίας της, όπως και ο βασιλικός και άλλα μυρωδικά, που τα διατηρούμε ξερά σε κουτάκια στο ντουλάπι της κουζίνας γιατί με αυτά αρωματίζουμε το φαγητό μας. Η αλήθεια έχει διαχρονική αξία, είναι γιαγιά και νέα πάντα.

Και εδώ, επιτρέψτε μου να σας πω κι ένα ποιηματάκι που το έγραψε ο μεγάλος μας ποιητής, τιμημένος με το μεγαλύτερο βραβείο Ποίησης, το Βραβείο Νόμπελ, ο Γιώργος Σεφέρης, ο οποίος αγαπούσε και τιμούσε την παράδοση:

Είτε βραδιάζει είτε φέγγει/ μένει λευκό το γιασεμί

Η λευκότητα του γιασεμιού αλλά και το άρωμά του δεν επηρεάζονται από το φως ή το σκοτάδι. Έτσι και ο βασιλικός είτε είναι στη γλάστρα είτε μαράθηκε μοσκοβολάει πάντα.

Και να σας πω ακόμα ένα –δυο στίχους από τον άλλο μεγάλο μας τιμημένο με το Νόμπελ ποιητή, τον Οδυσσέα Ελύτη που είπε:

*Δώσε μου δυόσμο να μυρίσω/ λουίζα και βασιλικό
μαζί μ' αυτά να σε φιλήσω και τι να πρωτοθυμηθώ...*

και φυσικά αρχίζει να θυμάται όλα εκείνα τα ιερά που κρύβει η μεγάλη μας παράδοση. Τα μυρωδικά μας φέρνουν μνήμες αγαπημένες...

Ο βασιλικός λοιπόν είναι στοιχείο της ωραίας ελληνικής φύσης, μυρωδάτος πάντα και βρίσκεται στο σπίτι να μας θυμίζει τη σοφία της γιαγιάς παράδοσης.

Το βιβλίο ολοκληρώνεται με δραστηριότητες, δηλαδή έξυπνες ασκήσεις και παιχνίδια, που εμπνεύστηκε η εκπαιδευτικός Δήμητρα Ρουσέλη.

Τι να πούμε άλλο; Είμαστε ενθουσιασμένοι από τις παροιμίες και τα εικαστικά, τις δραστηριότητες και τις ζωγραφιές. Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια στους συντελεστές για την ιδέα τους και για το ωφέλιμο και ευχάριστο αποτέλεσμα.

*

Η παράδοσή μας Γλωσσοδέτες

Και ένα δεύτερο βιβλίο με την ίδια λογική, πάλι από τον Μάκη Τσίτα και τη Ράνια Μπουμπουρή, *Η παράδοσή μας Γλωσσοδέτες* έρχεται να δοκιμάσει την ικανότητά μας να αρθρώσουμε σωστά τους «Γλωσσοδέτες» που, όπως λέει και η λέξη-τίτλος του βιβλίου – είναι λέξεις που σου δένουν τη γλώσσα, λέξεις δυσκολοπρόφερτες. Τις ζωγραφιές έχει κάνει και πάλι η Ανδριάννα Ρούσου και τις Δραστηριότητες η ευφάνταστη εκπαιδευτικός Δήμητρα Ρουσέλη.

Τα παλιότερα χρόνια που τα παιδιά παιχνίδια δεν είχαν, τα βράδια του χειμώνα, ανάμεσα σε άλλα λόγια σοφά που έλεγαν οι μεγάλοι, έπαιζαν κιόλας λέγοντας γλωσσοδέτες. Κέρδιζε στο παιχνίδι όποιος έλεγε τον γλωσσοδέτη γρήγορα χωρίς να μπερδευτεί. Γι' αυτό βέβαια θα έπρεπε να κάνουν πρόβα. Τελικά η επανόληψη φέρνει και την επιτυχία. Η γλώσσα λύνεται και το παιδί μαθαίνει να προσφέρει σωστά. Οπιασδήποτε όμως, το μπέρδεμα του καθενός γεννούσε τρανταχτά γέλια. Αν θυμηθείτε στην ταινία *Σωφρονία*, τον μάρτυρα με το όνομα Σπανοβαγγελοδημήτρης Νικόλας που ο δικαστής έκανε πολλές απόπειρες αλλά δεν μπόρεσε τελικά να το πει και όλοι έσκασαν στα γέλια, θα δείτε εκεί έναν σύγχρονο γλωσσοδέτη.

Πάμε όμως στο βιβλίο και στους γλωσσοδέτες τους: *Τρεις τίγρεις με τρία τιγράκια*. Αν προσπαθήσω να τον πω γρήγορα θα κάνω λάθος στα «τιγράκια» που θα μου ξεφύγει και θα τα πω «τριγάκια» και ας τα βλέπω ζωηρά, ζωγραφιστά, μαμάδες, τίγρεις και παιδιά. Αν όμως επιμείνουμε θα τα καταφέρουμε στο τέλος.

Άλλος γλωσσοδέτης που φαίνεται απλός αλλά φέρνει δυσκολίες είναι: *Μπάμια μπαμιά μπαμια*. Αν προσπαθήσουμε να τον πούμε στα γρήγορα, θα διαπιστώσουμε μια χαριτωμένη δυσκολία που θα καταλήξει σε ένα μιαιμιόμπερδεμα, πραγματικά διασκεδαστικό.

Και αφού προσπεράσουμε τα απλά και πασίγνωστα με τον *παπά τον παχύ που έφαγε παχιά φακή* ή την *άσπρη πέτρα ξέξασπρη κι απ' τον ήλιο ξεξασπρότερη*, όπου η γλώσσα μας γλιστράει γιατί έχει εκπαιδευτεί στην απόδοση, φτάνουμε σε γλωσσοδέτες μεγάλους με βάρκες και βράκες, με τζιντζίρες και μίντζιρες. Ένας άλλος γλωσσοδέτης μας μαθαίνει ορθογραφία γιατί μπορεί ο «φύλλος» (στην αιτιατική) και το «φύλλο» να ακούγονται ίδια όμως δεν είναι, όπως δεν είναι ίδιο το ρήμα «φυλάω» με το «φιλάω»:

Φίλος έδωσε σε φίλο /τριαντάφυλλο με φύλλο.

Φίλε, φύλαγε το φύλλο,/Μην το δώσεις σε άλλον φίλο.

Για μετρήστε πόσες φορές μια λέξη ακούγεται ίδια αλλά είναι διαφορετική: Άλλο νόημα έχει η φράση «το φύλλο» και άλλο η αιτιατική τον «φίλο» και όλα αυτά φανερώνουν τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας με τις παραλλαγές του «υ» και του «υ», του ενός και των δύο «λ». Η παρατηρητικότητα έχει μεγάλη σημασία στον γλωσσοδέτη που δεν είναι απλώς παιχνίδι, αλλά και μάθημα ορθογραφίας και οπωσδήποτε απαραίτητη σε έναν επιστήμονα καθώς και σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής.

Παρατηρητικότητα απαιτεί και ο παπάς ο παχύς, ο οποίος στις Δραστηριότητες του βιβλίου μας δίνεται σε δύο εκδοχές και μας ζητείται να βρούμε τις διαφορές. Φαίνονται ολόιδιοι αλλά δεν είναι.

Λοιπόν, και αυτό το βιβλίο είναι ευχάριστο και χρήσιμο, και αυτού του βιβλίου οι ζωγραφιές συμπληρώνουν αρμονικά τα λόγια και οι ασκήσεις ακονίζουν το μυαλό. Και τα δυο μαζί είναι κοσμήματα για την παιδική βιβλιοθήκη. Αξίζουν συγχαρητήρια στους συγγραφείς Μάκη Τσίτα και Ράνια Μπουμπουρή, στην εικαστικό Ανδριάννα Ρούσου και την εκπαιδευτικό Δήμητρα Ρουσέλη.